

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra

Bakalářská práce

Sexuální spokojenost mladých mužů z neúplných rodin

Vypracoval: Jan Hynek
Vedoucí práce: PhDr. Filip Abramčuk, Ph.D.

České Budějovice 2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis

Abstrakt práce

Název práce: Sexuální spokojenost mladých mužů z neúplných rodin

Autor práce: Jan Hynek

Vedoucí práce: PhDr. Filip Abramčuk, Ph.D.

Počet stran: 39

Počet zdrojů: 29

Abstrakt: Práce se zabývá otcovskou figurou v současnosti a minulosti a jejím vlivem na osobnost syna. Teoretická část popisuje základní definice rodiny, intimity, identity a sexuální spokojenosti. Hlavním cílem výzkumné části bylo nalézt rozdíl ve skupině 70 synů, kteří byli rozděleni do dvou skupin, a odpovědět na tři hlavní hypotézy – H_1 , Absence otce má vliv na sexuální spokojenost muže, H_2 , Absence otce má vliv na úzkostlivost muže a H_3 , Sexuální úzkost muže má vliv na jeho sexuální spokojenost. Výzkum byl koncipován jako kvantitativní a to formou srovnávací studie. Pro sběr dat byl použit dotazník sexuální spokojenosti GRISS a druhá škála dotazníku pro zjišťování úzkosti a úzkostnosti STAI X-2. Data byla analyzována pomocí Studentova t- testu a pomocí Pearsonova korelačního koeficientu. Hypotéza H_1 nebyla podpořena, ale u tvrzení H_2 a H_3 se zjistila statistická hladina významnosti a proto byly obě dvě podpořeny.

Klíčová slova: otec a syn, úzkostlivost, sexuální spokojenost, identita, intimita

Abstract of thesis

Title: Sexual contentment of young men from single-parent families
Author: Jan Hynek
Supervisor: PhDr. Filip Abramčuk, Ph.D.
Number of pages: 39
Number of reference: 29

Abstract: This work deals with a paternal figure nowadays and in the past and its influence on the personality of a son. The theoretical part describes the basic definitions of family, intimacy, identity and sexual contentment. The main aim of the research was to find differences in the group of 70 sons, who were divided into two groups, and to answer three main hypotheses - H₁, Father's absence influences sexual contentment of a man, H₂, Father's absence has an effect on anxiety of a man and H₃, Sexual anxiety of a man can influence his sexual contentment. The research was designed as a quantitative and a comparative study. For data collection a sexual contentment GRISS questionnaire and the second scale of survey Anxiety STAI X-2 questionnaire were used. Data were analyzed via Student's t-test and the Pearson correlation coefficient. Hypothesis H₁ could not be supported, but for hypotheses H₂ and H₃ a statistical significance was found and therefore they could be supported.

Key words: father and son, anxiety, sexual contentment, identity, intimacy

Věnuji speciální pedagožce Mgr. Elišce Hynkové

Poděkování

Děkuji vedoucímu své práce Filipu Abramčukovi za trefné komentáře a vytýčení „bariér“ a Václavu Šnorkovi za prvoplánové utřídění cílů. Za debaty a vyvedení z výzkumného dilema patří mé díky mojí mamince Elišce Hynkové. V neposlední řadě děkuji své osobní korektorce a milované přítelkyni Verunce Myškové.

Obsah:

I. Úvod	7
II. Teoretická část	8
1. Rodinné prostředí.....	8
1.1 Rodina.....	8
1.2 Smysl rodičovské dyády.....	9
1.3 Rozvod.....	10
1.4 Výchova v rukou ženy.....	11
2. Identita chlapce.....	13
2.1 Obecný pojem identity.....	13
2.2 Intimita.....	14
2.3 Úzkost ve vztahu.....	15
2.4 Sexuální spokojenost.....	16
3. Otec a jeho vliv.....	17
3.1 Prototyp otce.....	17
3.2 Krize otcovství.....	18
3.3. Otcovský komplex a paradox.....	19
3.4. Vliv otcovského vzoru.....	20
III. Výzkumná část	22
1. Výzkumný problém a cíl.....	22
1.1 Výzkumný problém.....	22
1.2 Cíl výzkumu.....	23
2. Metodologický rámec.....	24
2.1 Typ výzkumu.....	24
2.2 Metoda sběru dat.....	24
2.3 Zpracování a analýza dat.....	25
2.4 Etické aspekty výzkumné práce.....	26
3. Výzkumný soubor.....	27
3.1 Způsob a kriteria výběru.....	27
3.2 Charakteristika výzkumného vzorku.....	27
4. Výsledky.....	29
4.1 Popis výsledků.....	29
4.2 Doplnující výsledky.....	32
5. Diskuze.....	34
6. Závěr.....	36
IV. Shrnutí	37
V. Použitá literatura	38

I. Úvod

Poslední dobou se ozývají více a více hlasy, které hovoří o rozvodovosti, o menším počtu dětí v rodině nebo o nespolehlivých otcích. Autor, který je sám z neúplné rodiny, si po přečtení více publikací o otcovství uvědomil, že otcovství v historii a dnes se diametrálně liší. Tam, kde otcové dříve vystupovali jako důstojní a ctihodní muži, se v dnešní době mluví o mužích, kteří jsou spíše kamarádi či osobnosti autoritářské. Kam se poděla váženost této otcovské „profese“? Při shlednutí některých prvorepublikových filmů by se dnešní mládež musela smát a klepat si na čelo, zejména při pohledu na otce, který je oblečen v obleku, a kterému syn vyká. Co se stalo, že otcovská figura se proměnila do podoby, kterou známe dnes a co tato změna znamená pro vývoj syna?

Po prostudování vícero knih, které se touto problematikou zabývají, se chtěl autor dozvědět více. Vždyť dnešní hlasy volají po obnovení pozice otcovské výchovy, po zrovnoprávnění mateřství a otcovství. I četné výzkumy na téma rozdíl mezi výchovou matky a otce hovoří o jejich vyrovnaném vlivu na dítě. Jaký vliv má otec na tvorbu identity syna? Může se u nich objevit úzkost, kvůli absenci „velkého vzoru“, před kterým se nepláče? Jak výchova matky může zastoupit otce? Co znamená vztah mezi otcem a synem a jak ho může syn vnímat? Může otcovská nepřítomnost ovlivnit vnímání vlastní intimity syna, či má sama absence vliv na spokojenost v budoucím partnerském vztahu? Jakým způsobem se může syn vymanit z područí matky, aby potvrdil vlastní identitu a umožnil její další růst? Jsou synové, které vychovává pouze matka, více přimknuti k její figuře a nemohou se tak zbavit určité závislosti na matce? Zapříčiňuje tato závislost například strach z ženského těla, která má vliv na celkovou intimní oblast syna, jak tvrdí někteří odborníci?

Na podobných otázkách se autor rozhodl založit svoji výzkumnou práci, která se zabývá hledáním odpovědí a rozdílů. Autor chce nejen poukázat na zvolenou otcovskou problematiku, ale především zjistit rozdíly v intimní rovině a partnerské oblasti synů a vznik možné úzkostlivosti. Konkrétně, zda má absence otce vliv na úzkost, sexuální spokojenost či má podíl na strachu syna z ženského těla.

II. Teoretická část

1. Rodinné prostředí

Rodina je samostatná jednotka, která má v jádru rodičovskou dyádu a dítě. Podstata samotné rodiny, vyplývající ze sociologických teorií, tkví ve výchově a plození dětí (Vágnerová, 2012). Právě výchova a předávání zkušeností je hlavní náplň rodičovství. Správný proces by měl být v ideálních podmínkách zajišťován nejenom ze strany rodičů, ale i ostatních rodinných příslušníků a v neposlední řadě také učitelů, vychovatelů či trenérů. Je nasnadě, že v nynější uspěchané době přejímají více odpovědnosti za výchovu jiní. Je to hlavně rozmělněnost rodičovské výchovy, jež se stala symbolem dnešní doby.

Institute rodiny je v dnešní době provázena těžkostmi, které už z podstaty způsobují, že jsou její primární funkce ohroženy. Sociální, kulturní situace a z toho vyplývající nedostatek zdrojů a času k výchově dítěte, znesnadňuje mladým párům rodinu založit a i rozšiřovat.

1.1 Rodina

Rodinu dělíme na nukleární, složenou výhradně z otce, matky a dětí, a širší. Širší rodina je představována prarodiči, strýci a tetami, bratranci a ostatními příbuznými (Hartl, Hartlová, 2000). Charakterizovat ji můžeme jako dynamickou jednotku, která svým členům poskytuje základní podmínky pro růst – bezvýhradnou akceptaci existence, ochraňující prostředí (hmotné i sociální), zajištění životních potřeb, vzájemnou oporu a podporu. V neposlední řadě jako skupinu, která reprezentuje východisko a zprostředkující článek při pronikání do makrosociálního prostředí¹ (Řezáč, 1998).

Základní funkce této sociální skupiny se vyvíjí v kontextu společenských a kulturních změn, které nepřímo ovlivňují postavení rodiny ve společnosti, ale

---

¹ Makrosociální skupina je velká skupina lidí, jako např. národ, rasa, církev (Hartl, Hartlová, 2000)

také vztahy uvnitř. Výrost a Slaměník (1998) uvádějí čtyři základní funkce rodiny : reprodukční, materiální, výchovná a emocionální.

Reprodukce, plození dětí je důležitá podstata rodiny. Pokud tento potenciál zůstane nevyužit, popř. nemůže, nemohou být naplněny ani ostatní funkce rodiny. V takovémto případě nemluvíme o rodině v původním slova smyslu.

Dříve velmi důležitá **materiální funkce** je dnes ve světě sociálních dávek a příspěvků méně markantní. Sociálně slabší členové již nejsou tolik závislí na ostatních silnějších rodinných příslušnících.

Výchova dítěte hrála vždy v rodině jednu z hlavních rolí. Právě specifická dynamika vztahovosti v rodině definuje jedinečné prostředí pro vývoj postojů dítěte ke společnosti, lidem či životu. Rodina figuruje jako regulátor nežádoucího, protispolečenského jednání, vytváří základní bázi pro formování vlastní osobnosti, hodnotové orientace a základ pro koncepci vlastního života.

Emocionální funkce rodiny je nezastupitelná a jedinečná. Poskytuje pomoc, oporu, přijetí a uspokojení většiny potřeb. Právě rodina disfunkční může být pro tuto oblast velmi zraňující.

Aby tyto základní funkce mohli být naplněny je potřeba přítomnost všech jejích členů. Z pohledu dítěte je důležitá hlavně pozice matky a otce. Právě nepřítomnost kohokoli z rodičovské dyády je pro sociální a emocionální vývoj dítěte nepříznivým prvkem, který se v základu nemůže projevit bez následků (Černá, 2001).

1.2 Smysl rodičovské dyády

Rodičovská dyáda má ten největší možný vliv na svého potomka. Vytváří domov pro dítě, kde jsou všichni plně akceptováni, a toto přijetí a lásku si nemusí nijak zasloužit (Vymětal, 2004). Jestliže se podíváme na rodinu z širšího hlediska, tak se tomuto ideálu akceptace více či méně přibližujeme. Je známo, že v prvních stádiích vývoje dítěte hraje matka primární roli, ale otec i matka mají každý svou specifickou funkci a silně se podílejí na vývoji dítěte.

„Zcela jistě je optimální, je-li dítěti umožněn každodenní dostatečný styk s rodičovskou dvojicí. Má-li možnost od počáteční vlastní ranné zkušenosti

vnímat, že otcova tvář píchá strništěm vousů, zatímco matčina nikoliv, a vytvářet si tak postupně mentální reprezentaci obou pohlavních pólů. Je třeba, aby každodenně a nenásilně vnímalo své rodiče, jak si spolu povídají, a slyšelo odlišnou intonaci hádky a smiřování. Aby později vnímalo, že matka volí odlišné strategie usmiřování než otec. Aby si postupně začalo formovat představu svého vlastního pohlaví a příslušnosti k určitému chování, vázanému na pohlavní specifika, jež mu každodenně předvádí svým chováním jeden z rodičů a poskytuje mu možnost korekce jeho vlastního jednání“ (Šulová, 2004, s. 136).

Pokud role matky představuje bezpečí, lásku a péči, tak prototyp otce je jakýmsi mostem, který vede do společnosti (Šulová, 2004). Kontakt s otcem tedy představuje pro dítě větší úsilí a je náročnější než kontakt s matkou. Tím je dítě připravováno na vnější, mimorodinné prostředí.

Netřeba připomínat, jak důležité a správné je vytvořit dítěti optimální prostředí, které ho bude chránit a podněcovat k dalšímu růstu. Pocit bezpečí a lásky je pro vývoj dítěte mnohem důležitější, než naplnění jeho materiálních potřeb (Matějček, 1994). Pro správný růst, ať již fyzický či psychický, je zapotřebí ochrana, jistota a láska rodičovské dyády. Neschopnost správně naplnit tuto rovinu pak vytváří u dítěte citovou deprivaci².

1.3 Rozvod

Rozvodové řízení je událost velice bolestná a traumatická nejen pro rodiče, ale převážně pro dítě. Děti ve většině případů těžko chápou co se děje, či co se stalo. Z rodinné konstelace se vytrácí pocit jistoty a bezpečí a mohou se domnívat, že tuto situaci zapříčinily (Trapková, Chvála, 2009).

„Důsledky stresu se projevují ještě dlouho po rozvodu. U dětí je lze pozorovat ve vzorcích chování v pubertě i na začátku dospělosti. Krátce po rozvodu roste u dětí negativismus, impulsivita, agresivita a neposlušnost. U dívek po překonání rozvodového období tyto projevy slábnou a ustávají, u chlapců však mají dlouhodobější charakter. I když už není navenek

---

² Citová deprivace je stav, který vzniká, jestliže nejsou uspokojovány základní psychické potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu (Langmaier, Matějček, 1963).

pozorovatelné nežádoucí chování a lze mluvit o určité adaptaci na novou situaci, pocit ztráty a nejistoty trvá u dívek i chlapců“ (Černá, 2001, s. 36).

Minimalizovat bolestné zážitky by mělo být hlavní náplní obou rodičů. Dopad rozvodu na dítě by nebyl tak silný, pokud by se účastníci shodli a udržovali co největší kontakt s dítětem. Bohužel jsme dnes v situaci, kdy je běžné, že vzájemná nesnášenlivost rodičů, kteří i po rozvodu jimi zůstávají, převažuje nad obecnými zájmy dítěte. To se často stává obětí, mocnou zbraní, kterou používají rodiče, či válčící strany, proti sobě. Počet rozvodů v dnešní době stále roste a v naprosté většině případů dostává dítě do péče matka.

„Důležitá je kvalita vztahu mezi rodiči, jejich spokojenost, vzájemná úcta a respekt. Je-li jejich vztah poznamenán nesouladem, je pro dítě obtížné přijmout je oba za svůj vzor. Negativně laděný či ponižovaný rodič často dítěti postupně přestává imponovat. Ve zvýšené míře to platí také v situaci rozvodu a po něm - malé děti obvykle přejímají optiku rodiče, s nímž žijí“ (Janošová, 2008, s. 128).

Ať je dítě svěřeno otci či matce, je zřejmé, že kontakt s jedním z rodičů je do značné míry narušen a omezen, což může vést k některým negativním vlivům působících na dítě (Corneau, 2012). Studie Yablonskeho (1995), která zjišťovala způsob života rozvedených otců v různých obdobích po rozvodu prokázala, že se v průběhu času snižuje počet kontaktů mezi rozvedenými otci a jejich syny.

1.4 Výchova v rukou ženy

Fenomén svěřování dítěte do péče matky, je dlouhodobějším faktorem, který hraje v současné době značnou roli ve společnosti (Badinterová, 2005; Černá, 2001; Yablonsky, 1995). Hovoříme zde o kultu mateřství³. I když je v této otázce společnost nakloněna hlavně ženám, nyní se začínají ozývat hlasy usilující o rovnoprávnost i v těchto ohledech – např. česká Unie Otců či slovenská Liga Otcov. Tento fenomén je zapříčiněn převážně dřívějším vyzdvižením mateřství a jejího nadřazení nad hodnotou otcovské výchovy.

---

³ Kult mateřství je přeceňování úlohy matky v životě rodiny a při výchově dětí; názor, že ženy jsou vrozeně lepšími rodiči než muži a že úloha matky je pro výchovu dítěte zásadní a důležitější než otec (Hart, Hartlová, 2000).

Historicky se klima rodiny přeorientovalo z nadvlády otců do područí ženského vlivu a maskulinita začala záhy upadat (Corneau, 2004).

Wildová a Diekmanová (2005) v USA a Německu provedly výzkum, při kterém zjistily, že vnímání feminity se časem výrazně proměňuje, zatímco mužské stereotypy jsou mnohem více statické. Jedna z mála změn ve vnímání mužů představuje nárůst negativních maskulinních osobnostních rysů.

„Rovnostářské touhy tradiční maskulinitu rozložily a zbavily ji prestiže. Projevilo se to zavržením mužských hodnot a idealizací hodnot ženských“ (Badinterová, 2005, s.140).

Největší proměnu prodělávají rodičovské role. Otec, který opouští rodinu, se ve většině případů stává mnohem tolerantnějším a shovívavým. Neklade na dítě své původní nároky, čímž se přestává chovat rodičovsky. Naopak matka, která supluje funkci i druhého rodiče, se ve své roli stává mnohem dominantnější a autoritativnější. Je to samozřejmě způsobeno tím, že celá výchova a další starosti přechází na ni a ve výsledku jí nic jiného nezbyvá (Vágnerová, 2012).

Zajímavé zjištění přinesla studie J. Uhlárikové (2010), která se zabývala zkoumáním životní spokojenosti adolescentů. Závěr studie ukazuje také zjištění, že adolescenti vyrůstající pouze s matkou jsou obecně spokojenější než jejich vrstevníci žijící v úplné rodině. Největších hodnot dosahovali v přímé spokojenosti s volným časem a vlastní osobou.

2. Identita chlapce

Utváření mužské identity je křehký proces, který může být narušen nepřehledným množstvím různých proměnných. I při ideálních podmínkách je vývoj nejistý, jelikož do jeho tvorby zasahují mnohdy takové prvky, které nemůžeme a mnohdy ani neumíme ovlivnit. Proces utváření identity je svázán s každým člověkem po celý život. Je to neustálý vývoj a pokud není podporován či pokud je narušen, může vyústit v komplikace, které postiženou osobu provázejí až do smrti. Již prvotním krokem k ideální základně je péče obou rodičů – vychovatelů. Přítomnost stejného zástupce pohlaví je poté zapotřebí jak v prvních měsících života – identifikace s mužským či ženským vzorem, tak i v pozdějším věku (Badinterová, 2005).

2.1 Obecný pojem identity

Různé psychologické školy, které pracují s pojmem identity, jej popisují spíše nejasně a explicitní formulace chybí. Shodnou se především v tom, že identita jedince se postupně vyvíjí v daném kulturním a sociohistorickém kontextu (Bačová, 1997). Tradičně jde o reakce osobnosti v různých specifických situacích (rozhodování, prožitky, vědomí smrti ...) a vývojový úkol v období adolescence. Aktuálně se spíše přikláníme k názoru, že identita je formována po celý život (Vágnerová, 2012).

„V psychologii chápeme identitu jako prožívání toho, čím jedinec je (vlastní autenticity, jedinečnosti a konzistentnosti v čase a prostoru), ať už jako individuum nebo jako člen lidských společenstev“ (Bačová, 1997, s.211).

Identita je tedy chápána jako aktivní vývojový proces, který vychází převážně ze sebedefinování v interpersonální a sociální oblasti. V nynější postmoderní společnosti dochází k proměnnám v oblasti nukleární rodiny, v tradičním chápání rolí a forem a jejich fungování. Takové změny vedou k štěpení, které poskytuje možnost alternativním stylům života, podle nichž může jedinec žít. Tyto styly posléze směřují k pluralitě různých identit uvnitř subjektu (Schneiberg, 2012). V předchozích letech předmoderních společností, byla takováto rozmanitost voleb, sociálních pozic či životních stylů velmi

omezená. Rozšiřování definic a následná realizace nových identit ztěžuje vymezení pojmu identity (Bačová, 2003).

Pro formování osobnosti dítěte je nezbytné, aby si uvědomilo vlastní odlišnost a jedinečnost od ostatních. Prožívání a uvědomování si sebe sama se v první řadě odráží převážně v rodinném kruhu. Nesrozumitelnost mužského a ženského světa se může odrážet v pomalejším upevňování identity dítěte a u některých jedinců může také vést k úzkostem (Janošová, 2008). Dítě se v prvních letech života přimyká k matce a zároveň pozoruje rozdíly uvnitř interakcí rodičů. Prožívání těchto změn v kontaktu mezi mužem a ženou pomáhá dítěti pochopit vlastní smysl sebe sama a jeho pozici v rodinném prostředí (Vágnerová, 2012). Pro chlapce je důležité oprostít se od mateřského vlivu a identifikovat se s otcem, který před něj staví obraz muže. Pokud otec v rodině chybí, hledá chlapec podvědomě tento symbol mužství ve svém okolí. Chlapec se potřebuje nutně zbavit přemíry tlaku, který pociťuje ze strany matky – překonání této situace je základem pro správný růst identity (Corneau, 2004).

2.2 Intimita

Intimita, jako rys přátelského vztahu, se vyznačuje důvěrou v danou osobu, potřebou její blízkosti a sdílením prožitků. Také ovšem spojuje pojmy jako příjemnost, komfort, pohodlí, soukromý život a těsná pouta (Corneau, 2012). Objevuje se již v rodinném prostředí a k viditelnému nárůstu vůči vrstevníkům dochází ve střední adolescenci, mezi 13. a 16. rokem (Výrost, Slaměník, 1998).

Potřeba intimity ve vztazích je provázena osobní vyrovnaností, posiluje sebevědomí a sebejistotu. Intimní oblast jedince zahrnuje důvěru v přítele a znamená také výlučnost – jedinečnost ve vztahu k určitému člověku. Rozdíly v potřebě intimity jsou genderově odlišné. U dívek se intimita rozvíjí kontinuálně či dříve než dozrání jejich individuální identity, zatímco u chlapců se tato potřeba rozvíjí až v pozdějším věku. Možná příčina tohoto jevu je, že blízkost a intimita jsou vlastnosti obecně považované za femininní (Janošová, 2008).

„S intimitou si chlapci často nevědí rady, i když nelze říci, že by o ni nestáli, ale nemají s ní zkušenosti, zatím u nich převažují spíše extenzivní

vztahy ke skupině, resp. většímu počtu různých vrstevníků“ (Vágnerová, 2012, s. 482).

Zde hraje důležitou roli potřeba přítomnosti otcovského vzoru v rodině, který má dopad jak na matčin vliv na chlapce, tak klade i důraz na formování jeho identity. Pokud otec chybí a muž nemá možnost oddělit se od své matky, jeho hluboká ambivalence ve vztahu k partnerkám se bude do jisté míry projevovat úzkostí z intimity (Corneau, 2012).

2.3 Úzkost ve vztahu

Přítomnost strachu či úzkosti ve vztahu má negativní dopad na vzájemné interakce partnerů a samotnou kvalitu vztahu (Röhr, 2012). Strach ve vztahu, popř. ze vztahu, u mužů může být způsoben různými faktory. F. Riemann (2007) popisuje čtyři základní formy strachu, které mohou narušovat intimní vztah.

Strach z neschopnosti individualizace může člověka nutit k závislosti sebe sama na partnerovi či naopak. Takovýto člověk se nedokáže osamostatnit a potřebuje neustále prožívat přítomnost druhého jedince.

Lidé, kteří mají vše ve svém okolí pevně v rukou mají **strach z proměny**. Více plánují, předvídají a jsou opatrní. To může vyvolávat ve vztahu konflikty.

Strach z nutnosti, který může být prožíván jako nesvoboda, vzniká v lidech obávajících se jakýchkoli zákonitostí, tradic či omezení, které ve vztahu mohou nastat.

V neposlední řadě je **strach ze ztráty** své individuality. Muž má strach ze sebeodevzdání, protože jej vnímá jako určitou závislost na partnerce. Bojí se prožívat intimitu ve vztahu, aby neztratil své „já“.

Další možnou překážkou může být strach z ženského těla, který vzniká díky absenci mužského vzoru v rodině. Takovýto muži, díky nevyřešenému vztahu s matkou, popř. otcem, pociťují strach, který v nich, při pohledu na ženské tělo, evokuje vlastní nejistotu identity (Corneau, 2012).

2.4 Sexuální spokojenost

Kvalitní partnerský vztah nezahrnuje pouze potřebu vlastní identity a dosažení intimních prožitků v páru, ale také kvalitní sexuální život.

Sexuální spokojenost v rámci páru předpokládá, že oba dva účastníci pociťují spokojenost se svým sexuálním životem v kontextu svého partnera. Sexuální problémy se zřídka kdy vyskytují pouze u jednoho jedince. Obvykle se stává, že problém, který vzniká u jednoho z páru, posléze spouští jiný problém u druhého. Vzájemné mezipohlavní rozdíly, jako umístění erotogenních oblastí, kvalita orgasmu či frekventovanější potřeba kontaktu, mohou vzbuzovat nespokojenost (Golomboková, Rust, 1999).

„Určitou komplikací na počátku sexuálního života je poněkud rozdílné prožívání sexuality u mužů a žen, dané nejen odlišným očekáváním, ale též rozdíly biologickými. Jedná se o poněkud odlišnou anatomii erotogenních zón muže a ženy i o obecný rozdíl mezi jejich křivkou vzrušení a vyvrcholení. Spokojený sexuální život, podobně jako jiné oblasti, je výsledkem společného hledání spokojenosti obou zúčastněných“ (Janošová, 2008, s. 227).

Dalším faktorem může být také úzkost jako povahový rys. Barton a Vattell (1972; in Ruisel a kol., 1980) zkoumali jaký vliv může mít úzkostlivost na rodinný sexuální život. Zjistili, že muži s vysokou úzkostí pociťují menší uspokojení ze sexuálního styku, ale také méně spolupracují v plnění manželských rolí a při řešení společných partnerských problémů.

Jedním z aktuálních problematik se stává negativní dopad pracovního stresu na sexuální spokojenost. Podle Hastrmanové (2007), která zjišťovala sexuální spokojenost v České republice, ukazují respondenti, že vliv pracovní vytíženosti jim sexuální život spíše ochudil. Dalším zjištěním této studie byl celkový pokles sexuální spokojenosti napříč ČR, a to především u žen.

3. Otec a jeho vliv

Problematika otců a jejich vztahu k dítěti byla až donedávna neprobádanou krajinou. Vztah otec – syn je starý jako lidstvo samo a historie, náboženství i mýty jsou jej plné. Jen vzpomeňme na Antiku a Oidipa, popřípadě na báji o Ikarovi a v neposlední řadě nesmíme zapomenout na Křesťanství a vztah Boha a Ježíše. V těchto starých moudrostech jsou nepřímě popsány vztahy, které nám napovídají, jak mohly vypadat vazby mezi otcem a synem v dřívějších dobách (Rohr, Martoz, 2002).

Pokud pohlédneme do minulosti, tak vztah muže – otce a dítěte – syna byl vždy založen na předávání zkušeností. Dříve tak striktně rozdělené rodičovské role, tedy role otce vystupujícího jako prototyp dokonalého muže a hrdiny předávajícího zkušenosti, který podněcuje syna k větším a lepším výkonům, a role matky, která udržuje teplo rodinného krbu a funguje jako utěšitelka a laskavá náruč plná pochopení a lásky, jsou dnes smazávány.

V dnešní době spěchu a honby za penězi je prototyp otce rozložen na elementy, které jsou rozebrány mezi matku, vrstevníky, internet a jiné edukační faktory. Otcové již v dnešní společnosti neberou tolik úcty a nevystupují jako hrdí stvořitelé, tak jako v dobách minulých.

3.1 Prototyp otce

Pokud chceme vidět rozdíl mezi minulou a současnou figurou otce, musíme se podívat o vývojový stupeň níže. U primátů je samec – otec považován za vůdce smečky, ostatní samci mu slouží jen jako stupně evolučního žebříčku. Ač i samice primátů mají samozřejmý mateřský vztah ke svým potomkům, u samců žádný zvláštní vztah nenastává. Jestliže samci primátů ani ostatních opů nemají otcovský vztah k potomkům, jak můžeme my? Otcovství se tedy projevuje až s volným aktem „adopce“, což můžeme pozorovat právě u člověka (Zoja, 2005). Tento akt, kdy muž participuje na výchově a začne budovat vzájemný vztah, je obousměrně výhodný čin učení. To, že se muž uvolí k tomu, že začne otevírat dítěti cestu do světa a budovat

vzájemný vztah, znamená nejen formu dávání, ale i přijímání z druhé strany – od dítěte. Tato vzájemná cesta učení je ve zvířecí říši jev zcela nevídaný.

Prototyp otce se během dějin měnil, ale nejmarkantnější změnu prodělal až za posledních několik desetiletí. V minulosti byl otec symbolem muže, předávající zkušeností, Damoklův meč nad hlavami neposlušných a vzpurných. Vystupoval jak láskyplně, tak bezcitně. Syn viděl svého otce pevného a nezdolného, ať už to byl sedlák či voják. Rituály, které byly převážně řízeny a prováděny otci a měly nezastupitelnou roli v přechodu dítěte do dospělosti, dnes již téměř vymizely. Postupné vytrácení úcty a zpovrchnění hodnot, které otcové požívali, dnes z otce dělá jen stín toho, co býval dříve (Bly, 1999).

3.2 Krize otcovství

Od začátku 20. století se v literatuře objevuje termín „krize otcovství“ a většina autorů ho datuje s rozpadem patriarchátu a průmyslovou revolucí (Baninterová, 2005; Corneau, 2004; Rohr, Martos, 2002; Yablonsky, 1995). Tento pojem symbolizuje převážně ztrátu vlivu otce na dění v rodině a nárůst povinností matek. Badinterová (2005) vztahuje vznik této krize především ke společenskému uspořádání, které začalo nutit otce více opouštět rodinu a vzdalovat se od běžných rodinných povinností – *„Fyzickou sílu a čest nahradil úspěch, peníze a oceňovaná práce, které ospravedlňují otcovo vzdalování.“*

Krize otcovství symbolizuje touhu po otci, který začíná pozbývat svých rodičovských povinností a tím se vzdaluje matce i dětem. Jeho otcovský potenciál, který by měl vložit do vztahů mezi ním a svými nejbližšími, je přesto nevyužit a směřován na povrchní hodnoty (peníze, úspěch, sláva apod.). Ačkoli dítě touží po silném a úspěšném otci, daleko více potřebuje jeho kontakt a lásku (Corneau, 2004).

Muž ztratil svou dominantní roli ve společnosti. Kde dříve pracovali muži, ženy a děti dohromady, je dnes otec samostatná výdělečná jednotka (Rohr, Martos, 2002). Situace se transformovala do rozkladu maskulinních hodnot, jejich silné kritiky a degradace, což automaticky vedlo k návalu otcovských povinností na matky. Hlavní dopad můžeme vidět například ve svěřování dětí po rozvodu do rukou matek (Yablonsky, 1999).

3.3. Otcovský komplex a paradox

Role otce a syna jsou věčnou úlohou lidstva. Otcovský komplex je reakce, kterou chlapec rozvine vůči svému otci, tak jak jej ve svém dětství prožíval (Kast, 2004). Rozlišujeme pozitivní a negativní komplex. Zatímco pozitivního je dosaženo přebytkem kladných emocí a nevědomé identifikace s otcem, tak u negativního převládá zklamání, nepochopení a vzpoura jak emoční, tak i vzpoura činem. Můžeme se pouze domnívat, jestli se tyto jevy vyskytovaly i v minulosti, nebo zda jsou způsobeny úpadkem otců. Muži, kteří jsou v zajetí pozitivního otcovského komplexu se chtějí naplno ztotožnit s osobnostmi svých otců. Již od dětství byli vystavováni obdivu a chvále, a to vyžadují i v pozdním věku. Charakteristická je pro ně zvláště aspirace po autoritě, která by na ně mohla být pyšná. To, co v mládí dělali jejich otcové, kteří postupem času o pozici autority přišli (např. stářím, prohřeškem atd.), je nyní přeřazeno na jinou subjektivní autoritu (např. vedoucího v práci, profesora).

U negativního otcovského konfliktu vzniká tenze mezi otcem, který stanovuje pravidla a sám je nedodržuje, a synem, který musí poslouchat a dívat se, jak otec porušuje zákony, které sám stanovil. Otec ovlivňuje do značné míry syna tak, aby se stal jím.

„ Otec je prožíván jako míra všech věcí, jako tvůrce zákonů stanovených jediné a pouze pro syna. Syn je tak sice pozvedán do stavu jedinečnosti, ale ten je draze zaplacený, neboť syn, otrok těchto zákonů, je nedokáže naplňovat. Tím je syn vypuzen do osamění, do jiného světa, než je otcův svět, a navíc je přesvědčen o tom, že není schopen dostát požadavkům otce a otcova světa. Stále však ještě existuje fantasie, že by mohli být i svobodní lidé žijící mimo rámeček příkazů a poslušnosti“ (Kast, 2004, str. 135).

V minulosti otcové požívali úcty, za kterou se nemuseli zodpovídat. V tomto případě si právě děti nemohly dovolit protestovat či jinak vzdorovat svému otci. Největší tužba chlapce, jak v minulosti, tak v dnešní době, je mít otce, který projevuje a používá sílu. Silný otec byl vždy dobrý otec. Vnitřní rozpor otce se projevuje ve způsobu chování k potomkovi a vnějšímu světu (Corneau, 2004).

„Vůči otci chová dítě zpravidla rozporuplná očekávání: uvnitř rodiny se má otec řídit morálním zákonem, ve společnosti naopak respektovat především zákon síly, přesněji řečeno, zákon darwinovské evoluce, podle něhož „dobro“ znamená schopnost zajistit přežití sobě a potomstvu. ... Dříve tuto nejistotu neslučitelnou s jeho rolí skrýval; děti neměly ani právo, ani možnosti posuzovat jeho morálku a úspěšnost. Dnes ji mají“ (Kast, 2004, str. 16).

Střetávání biologického a kulturního aspektu se u otce projevuje snahou být vůči rodině láskyplný a ochranný, směrem ke světu vítězný a dobovatelský (Zoja, 2005). V dnešní době je běžné, že vliv na dítě tímto směrem už není tak samozřejmý.

3.4. Vliv otcovského vzoru

Otcova nepřítomnost v rodině a při výchově syna byla dlouhou dobu zlehčována díky přejmutí otcovských povinností matkami. Otec má však pro vývoj syna zásadní roli, která spočívá nejenom v jeho možnostech materiálního zabezpečení. Stává se důležitým pilířem při tvorbě synovi identity a jeho snaze o separaci od matky. Podněcuje syna k výkonům a předává morální hodnoty. Stává se synovi cílem, který ho v mládí vede k zodpovědnosti a iniciaci (Corneau, 2004).

„Otec bude dítěti pomáhat, aby se vnitřně strukturovalo. Přesněji řečeno, jeho přítomnost umožní dítěti, a to zvláště mužského pohlaví, získat přístup k agresivitě (sebeprosazení a schopnosti se bránit), přístup k sexualitě ve smyslu zkoumání a také logu jakožto schopnosti abstrakce a objektivizace“ (Corneau, 2012, s. 24-25).

Vliv otcovského vzoru může být také nevhodný, dokonce až nebezpečný, pokud se otec k synovi nechová přijatelně. Corneau (2012) popisuje situace v rodině, které způsobují až příliš velkou frustraci syna:

- Dlouhodobá absence otce bez ohledu na příčinu, ať už se jedná o prosté a jednoduché opuštění, nebo třeba pobyt v nemocnici, který přinese dlouhou separaci od dítěte.

- Nedostatečná reakce otce na citové potřeby dítěte a jeho potřebu vztahu, připoutání. Otec si nevšímá chování, kterým dítě dává najevo svou potřebu pozornosti a odmítá ho.
- Hrozba opuštěním ze strany otce, kterou otec používá s cílem dítě potrestat nebo „umravnit“. Může se jednat o hrozbu, že opustí rodinu, že odepře dítěti lásku, nebo o hrozbu sebevraždou, pokud se dítě bude chovat nadále určitým způsobem, dále hrozbu zabitím či zabitím druhého rodiče.
- Vzbuzování pocitů viny v dítěti. Jedná se o tvrzení, jejichž cílem je učinit dítě zodpovědným z nemoci, nebo dokonce smrti jednoho z rodičů.
- Otec, který se „pověsí svému dítěti na krk“; například u otce alkoholika se dítě cítí nuceno k tomu, aby se stalo rodičem. A tak dozrává příliš rychle na svůj věk.
- Pravidelné fyzické napadání dítěte nebo druhého rodiče, které vyvolává obavy a strach v dítěti.
- Využití dítěte jako prostředníka v patologické rodině. Například puzení proti jednomu z rodičů či systematické programování.

Je tedy zřejmé, že vzor otce se u syna objevuje ať už formou vlastního otce či z pozice určité subjektivní autority (Bly, 1999). Do jisté míry nezáleží na figuře biologického otce, ale prototypu otcovské role, kterou potřebuje k vývoji každý syn.

III. Výzkumná část

1. Výzkumný problém a cíl

1.1 Výzkumný problém

Problematika otcovského vzoru a jeho vliv na potomka je poměrně aktuálním tématem. Jak bylo nastíněno v teoretické části, otec přímo působí nejen na situační vývoj syna, ale také na jeho pozdější včleňování do sociálního prostředí a na jeho budoucí vztahy (Corneau, 2012; Černá, 2001; Vágnerová, 2012; Yablonsky, 1995).

Minimální intenzita přítomnosti otce či jeho absence má vliv na přijetí sexuální role syna, jeho partnerský život a jeho sebeprofilování. Díky tomu si může odnášet do milostného vztahu nejistotu, která se později odráží na uspokojení v lásce (Yablonsky, 1995).

Černá (2001) popisuje jaký dopad má otec na osobnost syna a nepřímo na jeho kontakt a vztah s vrstevníky. V interakci s okolím se tyto muži ukazují méně asertivní a více závislí na ostatních. Častěji trpí pocity osamělosti, izolace a odcizení. Pokud tento trend po většinu života trval, může zapříčinit menší frustrační toleranci či větší míru úzkosti.

Corneau (2012) zmiňuje úzkost z ženského těla, která působí jako omezující faktor při sexuálním styku, či mu může i zabránit. Projevuje se zde taková závislost na matce, že muž nedokáže sám přijímat tělesnou rozkoš. Tu sám degraduje jen na tělesný akt, který mu může být mnohdy až nepříjemný.

Z těchto tvrzení můžeme usuzovat, že absence otce má přímý vliv na spokojenost v milostném životě, na možnou úzkostlivost muže a vznik strachu z ženského těla.

Výzkumná studie, která by se zaměřila na podobné téma, zatím nebyla vypracována. Existují výzkumy týkající se zjišťování sexuální spokojenosti i úzkostnosti v kontextu různých proměnných, ale srovnání těchto dimenzí mezi dvěma skupinami, rozdělených na bázi absence otce, zatím nebylo provedeno.

1.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumné části je srovnat skupinu mladých mužů, žijících bez přítomnosti otce v rodině a skupinu mužů z úplných rodin. Předmětem srovnávání je sexuální spokojenost, úzkost a jejich vzájemné propojení. Další sledovanou proměnnou je vztah otce a syna a vliv délky partnerského vztahu na spokojenost v milostném životě.

Z výše zmíněného vyvozujeme hlavní výzkumné hypotézy:

- H₁: Absence otce má vliv na sexuální spokojenost muže.
- H₂: Absence otce má vliv na úzkostlivost muže.
- H₃: Sexuální úzkost muže má vliv na jeho sexuální spokojenost.

2. Metodologický rámec

2.1 Typ výzkumu

Vzhledem k cílům práce byl použit kvantitativní přístup a to formou srovnávací studie. Práce porovnává data z dvou skupin respondentů, získaná pomocí standardizovaných dotazníků a anamnestického dotazníku.

2.2 Metoda sběru dat

Pro naplnění cíle výzkumu byl použit dotazník sexuální spokojenosti GRISS a dotazník pro měření úzkosti a úzkostlivosti STAI.

Dotazník sexuální spokojenosti od autorů Rusta a Golombokové (1999) je standardizovaný dotazník, který je zaměřen na zjištění příčin některých sexuálních dysfunkcí a určení celkové sexuální spokojenosti. Obsahuje soubor 28 otázek pro muže a pro ženy a předpokládá, že respondent se nachází v aktuálním heterosexuálním partnerském vztahu s jedním partnerem. Získaná data se transformují do hodnot mezi 1 až 9, se kterými dále operujeme.

Pro dotazník GRISS platí, že čím vyšší je hodnota dosaženého skóre, tím vyšší je sexuální dysfunkce. Výzkum je zaměřen převážně na práci s celkovou hodnotou sexuální spokojenosti a subškálou AVM (Vyhýbání se), která symbolizuje strach z ženského těla či z tělesného kontaktu s partnerem.

Reliabilita hlavních škál je velmi vysoká (-0,94 pro ženy, 0,98 pro muže) a reliabilita jednotlivých subškál se od nich minimálně odlišuje ve vnitřní konzistenci. Jednotlivé subškály pro muže a jejich reliabilita je uvedena v tab. 1.

Tab. 1: Interní konzistence subškál a předpokládaná reliabilita testu a retestů
(Zdroj: Rust, Golomboková, 1999)

Subškála	Vnitřní konzistence	Reliabilita testu a retestu
Impotence	0,78	0,79
Předčasná ejakulace	0,78	0,84
Absence smyslnosti u mužů	0,69	0,57
Vyhýbání se muži	0,76	0,64
Nespokojenost	0,69	0,61
Frekvence	0,79	0,66
Komunikace	0,61	0,52

Vlastní validita dotazníku je uspokojivá. Validizační postup byl praktikován v několika fázích a zjištěné výsledky ukazují na korelační hodnoty u mužů v hlavní škále $r = 0,56$ ($N = 63$, $p < 0.001$) a pro ženy $r = 0,53$ ($N = 68$, $p < 0.001$), což je pro metodiku tohoto typu přijatelné.

Dalším použitým nástrojem je dotazník úzkosti a úzkostnosti STAI (Ruisel et al., 1980), který je složen ze dvou samostatně použitelných škál, obsahujících 20 položek. STAI X-1 je konstruován na měření aktuálního stavu – subjektivního pocitu napětí, tenze a strachu. Škála STAI X-2 je zaměřena na zjištění úzkostlivosti jako vlastnosti či sklonu k úzkosti. Vzhledem k zaměření výzkumné práce byla použita pouze škála STAI X-2. Zjištěné hrubé skóre se převádí za pomoci stenové, popř. percentilové, normy do transformované hodnoty.

Validita dotazníku byla potvrzena srovnáním s jinými testy, kdy hodnoty korelací jsou $r = 0,67$ ($N = 101$, pro Cattell 16 PF) a $r = 0,75$ ($N = 101$, pro DOPEN). Reliabilita byla zjišťována na silném vzorku ($N = 410$), kde zjištěná hodnota $r = 0,77$ je uspokojivá.

Anamnestický dotazník byl vytvořen za účelem lepší deskripce výzkumného vzorku. Byly zde zjišťovány dodatečné informace o respondentech, jejich věk, subjektivní hodnocení vztahu s otcem, zda mají stálou partnerku a jsou jí věrni a další doplňující údaje.

2.3 Zpracování a analýza dat

Jednotlivé dotazníky byly administrovány klasickým způsobem papír-tužka. Při vyhodnocení dotazníku STAI byla použita šablona speciálně aktualizována na nový formát dotazníku, se zachováním její přesnosti. Dotazník GRISS byl skórován pomocí pokynů a vlastního profilu, které jsou k dohledání v příručce. Získaná data se převáděla do transformovaného skóre, přičemž u dotazníku GRISS byla použita originální devítibodová škála a u škály STAI X-2 bylo použito stenové normy.

Výsledná transformovaná data byla pro větší přehlednost zanesena do tabulek v programu Excel a statisticky zpracována v programu Statistika 6.0.

2.4 Etické aspekty výzkumné práce

Seznámení respondentů s etikou práce bylo zajištěno krátkou formulí v úvodu anamnestického dotazníku, který byl respondentům předkládán společně s oběma dotazníky.

„Tento dotazník je naprosto anonymní a informace v něm obsažené budou použity pouze jako data v probíhajícím výzkumu. Děkuji Vám za zodpovězení všech otázek.“

Pro vyplnění dotazníků bylo zajišťováno klidné prostředí a soukromí. Převážně dotazník GRISS, jak varují autoři, je velmi náchylný na zkreslení zadávaných intimních dat vlivy z okolního prostředí či strany třetí osoby. Tato doporučení byla vzata v potaz a respondent byl vždy zabezpečen proti těmto vlivům.

Pro práci s daty byly jednotliví účastníci označeni zkratkou a číslem (např. PSH028 atd.) a byla jim poskytnuta možnost zjistit anonymně své výsledky. Autor si vzal za povinnost osobně seznámit dotyčného respondenta, který požádá, o jeho výsledcích a v soukromí mu objektivně vyložit jeho interní data. Autor si je vědom vlastní nezkušenosti a zcela jistě nebude tyto výsledky respondentovi dogmaticky vnucovat ani vyvozovat odborné soudy. I když tato možnost byla respondentům nabídnuta jako odměna, zatím se žádný z nich nepřihlásil.

3. Výzkumný soubor

3.1 Způsob a kritéria výběru

Výzkumná práce byla zaměřena na mladé muže tzn. zlom mezi pozdní adolescencí a dospělostí. Vágnerová (2012) toto období popisuje jako fázi osobnostní proměny a je pro něj typická zkušenost s pohlavním stykem. Dále zmiňuje stabilizaci v rodinných vztazích a rozvoj v oblasti partnerských. Pro toto období je charakteristický rozvoj vlastní identity a snaha o sebevymezení a sebepoznání.

Při výběru výzkumného vzorku byl použit namátkový kritériální výběr, kdy byli intuitivně autorem vytipováni ti respondenti, kteří splňovali požadovaná kritéria – muži ve věku 18 až 25 let. Hlavním sledovaným kritériem byla absence otce v rodině a celistvost rodiny na druhé straně. Posledním kritériem byla podmínka při administraci dotazníku GRISS, který může být předkládán pouze respondentům v stálém heterosexuálním vztahu.

Celkem bylo rozdáno 101 dotazníkových baterií a mortalita byla celkem vysoká – 23 respondentů odpadlo z důvodu nesplnění hlavních kritérií, 8 respondentů muselo být vyřazeno kvůli nesprávnému vyplnění otázek nebo jejich vynechání.

3.2 Charakteristika výzkumného vzorku

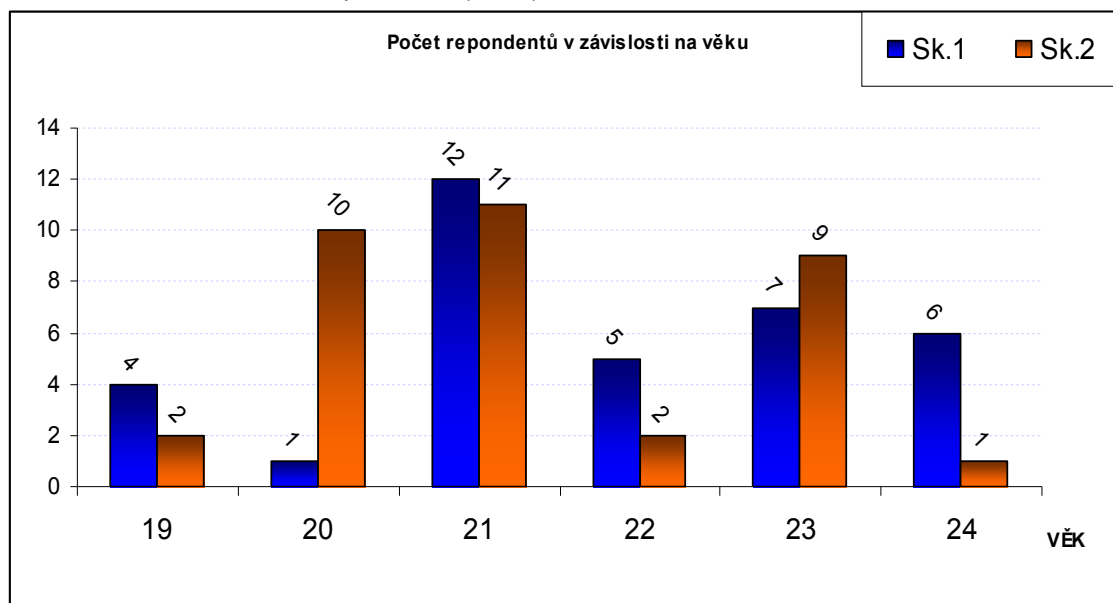
Vlastního výzkumu se po zhodnocení všech účastníků zapojilo 70 respondentů. Ti byly rozděleni do dvou skupin, kdy hlavní kritérium pro rozdělení souboru bylo, zda dotyčný žije v úplné rodině či zda otec v rodině chybí. Obě skupiny byly početně vyrovnané – skupina mužů, která uvedla absenci otce v rodině (= Sk.1) obsahovala 35 subjektů, skupina z úplné rodiny (= Sk.2) obsahovala také 35 subjektů.

Výzkumu se zúčastnili muži ve věku 19 až 24 let. Detailní věková charakteristika výzkumného vzorku je uvedena v Tab. 2 a v Grafu 1.

Tab. 2: Deskripce věku respondentů

CELKOVÁ DESKRIPCE VĚKU (n=70)								
AM	SD	MD	Sk.1			Sk.2		
			AM	SD	MD	AM	SD	MD
21,55714286	1,4797	21	21,8	1,5269016	22	21,314	1,3892	21

Graf 1: Věkové rozložení respondentů (n=70)

Nevyrovnanost můžeme pozorovat u skupiny 20 a 24letých mužů. Přesto je věková variabilita respondentů ve výzkumném vzorku uspokojivě zastoupena. Jak uvádí Tab. 2, průměrný věk první ani druhé skupiny nedosahuje větších odchylek.

4. Výsledky

4.1 Popis výsledků

Výsledky jednotlivých škál byly ve formě standardizovaných skóre analyzovány pomocí Studentova t-testu. Analýzu určených dimenzí v závislosti na rozdílu skupin uvádí Tab. 3 až 5.

Tab. 3: Analýza sexuální spokojenosti

GRISS (n=70)								
p	t	sv	Sk.1			Sk.2		
			AM	SD	MD	AM	SD	MD
0,28693	1,073	68	2,657	1,532	2	2,314	1,105	2

Po srovnání dvou skupin respondentů v tab. 3 zjišťujeme, že dosažená hodnota $t = 1,073$ nepřesahuje kritickou hodnotu, a proto neshledáváme žádnou statistickou významnost. Nemůžeme podpořit H_1 , tedy že absence otce má vliv na sexuální spokojenost jedince.

Tab. 4: Analýza úzkostlivosti

STAI X-2 (n=70)								
p	t	sv	Sk.1			Sk.2		
			AM	SD	MD	AM	SD	MD
0,00138	3,335	68	4,514	2,214	6	2,8	2,083	1

Pro škálu úzkosti v závislosti na rozdílu skupin, kterou uvádí Tab. 4, sledujeme vysokou statistickou významnost, kdy dosažená hodnota $t = 3,335$ ($p < 0,01$) převyšuje hodnotu kritickou. Z toho můžeme usuzovat, že mezi úzkostí jakožto osobnostním rysem a absencí či přítomností otce existuje statisticky významný vztah. Tímto můžeme podpořit H_2 – Absence otce má vliv na úzkostlivost muže.

Tab. 5: Analýza vlivu AVM na celkovou sexuální spokojenost

VYHÝBÁNÍ SE (n=70)								
p	t	sv	Sk.1			Sk.2		
			AM	SD	MD	AM	SD	MD
0,00000	5,533	138	1,228	0,489	1	1,685	0,963	1

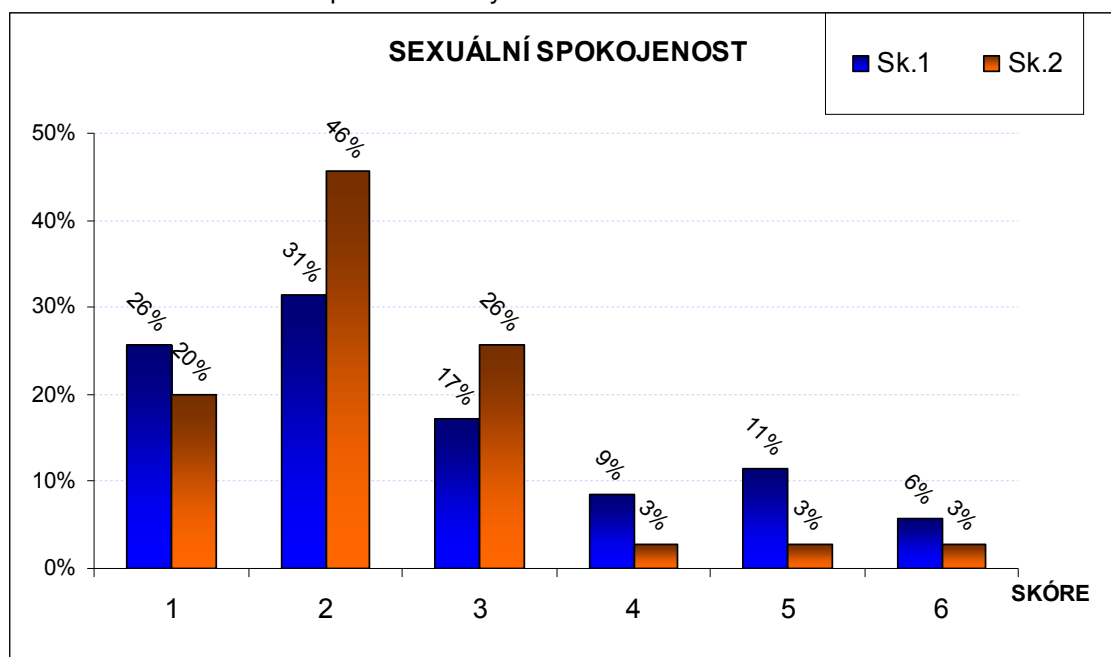
Při analýze dosažených skóre ze subškály AVM a celkové sexuální spokojenosti muže, kterou udává Tab. 5, byla zjištěna hodnota $t = 5,533$ ($p < 0,01$), která přesahuje kritickou hodnotu. Zjišťujeme statistickou významnost a můžeme předpokládat, že hodnota AVM („Vyhýbání se“) je ve vztahu se sexuální spokojeností. Tedy podporujeme H_3 – Sexuální úzkost má vliv na sexuální spokojenost muže.

Pro přehlednost jsou jednotlivé dosažené hodnoty uvedeny v Tab. 6 a Grafech 2 až 4.

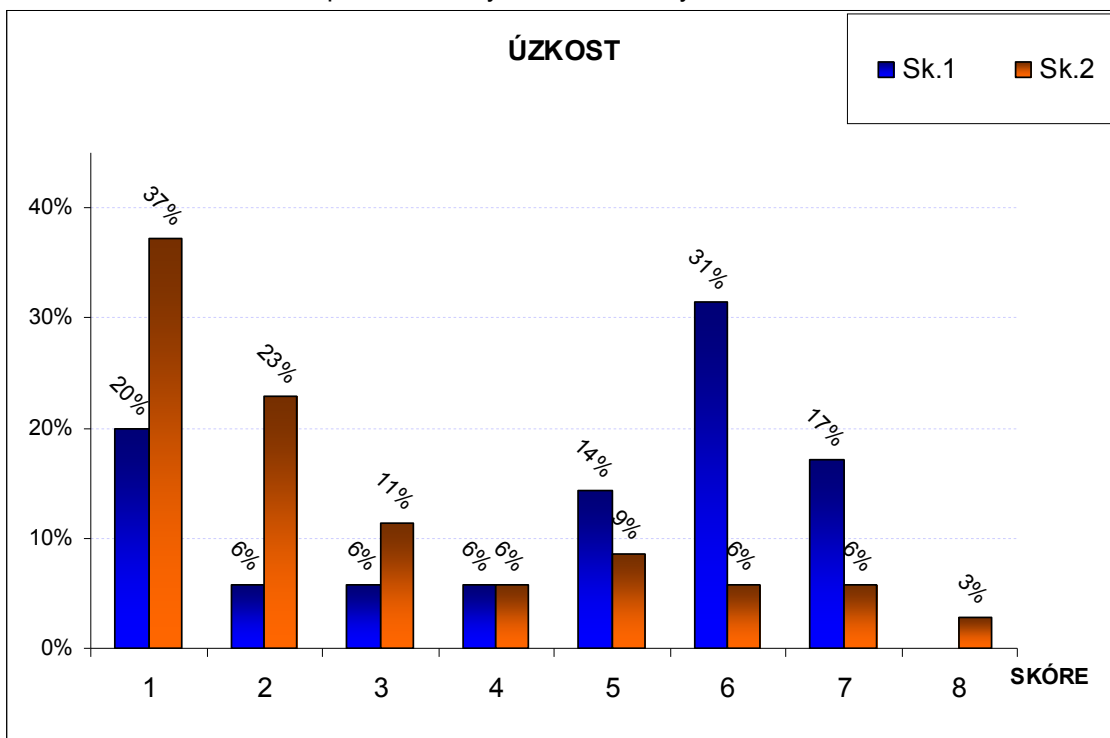
Tab. 6: Dosažené hodnoty a skóre

		ČETNOSTI DOSAŽENÝCH STANDARTIZOVANÝCH SKÓRŮ U JEDNOTLIVÝCH TESTŮ					
		Sk.1			Sk.2		
		AVM	GRISS	STAI X-2	AVM	GRISS	STAI X-2
SKÓRE/STEN	1	28	9	7	19	7	13
	2	6	11	2	11	16	8
	3	1	6	2	3	9	4
	4	*	3	2	1	1	2
	5	*	4	5	1	1	3
	6	*	2	11	*	1	2
	7	*	*	6	*	*	2
	8	*	*	*	*	*	1
	9	*	*	*	*	*	*
	10			*			*
<i>n</i>		35			35		

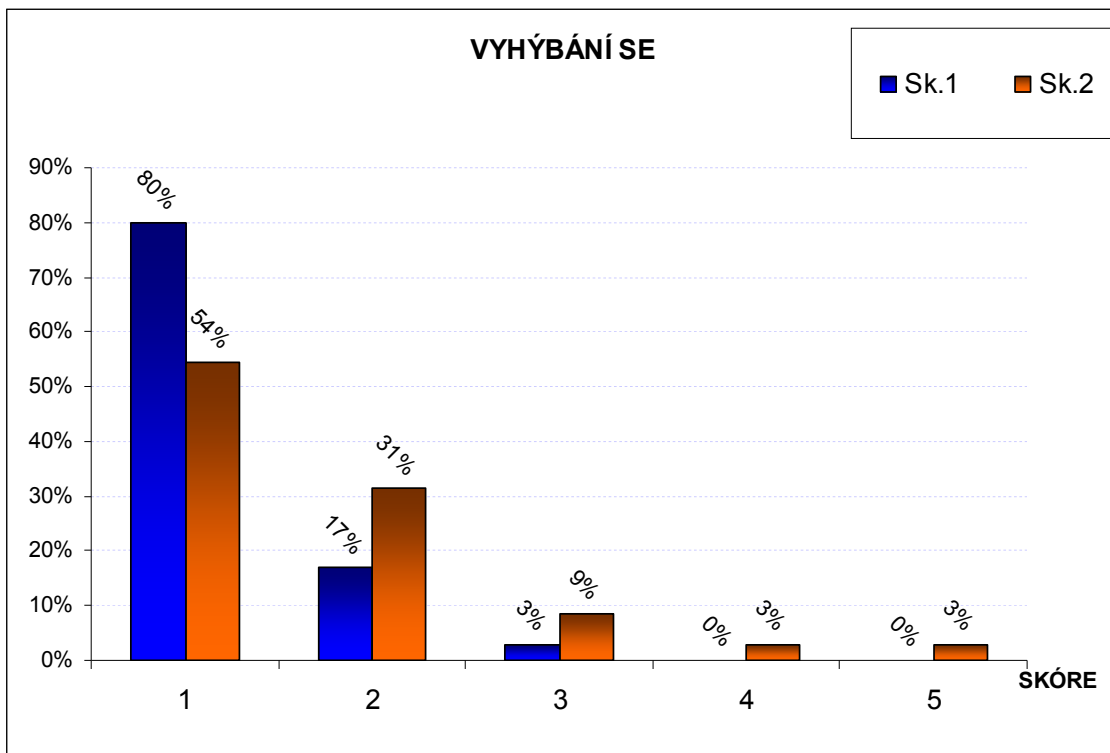
Graf 2: Procentuální zastoupení dosažených skóre u dotazníku GRISS

Graf 3: Procentuální zastoupení dosažených skóre u škály STAI X-2

Graf 4: Procentuální zastoupení dosažených skóre ve škále AVM

4.2 Doplnující výsledky

Jako další výstup výzkumu byl vztah mezi délkou trvání vztahu a sexuální spokojeností, včetně jejích subškál. Pro analýzu byl použit Pearsonův korelační koeficient a vzniklá korelační matice je znázorněna v Tab. 7.

Tab. 7: Porovnání korelačních matic délky vztahu v měsících a subškálách dotazníku GRISS

ZÁVISLOST DÉLKY VZTAHU NA JEDNOTLIVÝCH SUBŠKÁLÁCH						
ŠKÁLY	Sk.1			Sk.2		
	AM	SD	DÉLKA TRVÁNÍ VZTAHU MĚSÍCÍCH	AM	SD	DÉLKA TRVÁNÍ VZTAHU V MĚSÍCÍCH
DÉLKA	18,2857	19,4854		19,1714	11,9963	
IMP	4,2000	1,4100	0,501**	3,8000	1,1832	-0,270
PE	4,0000	1,6627	0,305	3,1429	1,2866	0,286
NSM	1,7714	1,3951	0,343*	1,7714	1,3951	-0,501***
AVM	1,2286	0,4902	-0,249	1,6857	0,9632	0,048
DISM	2,0000	0,9393	0,024	1,6571	0,9684	0,066
FRE	3,3143	1,2071	0,094	3,2857	1,4667	0,103
COM	3,6571	1,7140	0,040	2,3429	1,2353	-0,040
CELKEM	2,6571	1,5328	0,259	2,3143	1,1054	-0,455**

* = $p < .05$; ** = $p < .01$; *** = $p < .005$

Z výše uvedeného můžeme vidět rozdíly mezi jednotlivými subškálami u mužů z rodin s nepřítomností otce a z úplných rodin. U první skupiny byly zjištěny statisticky významné korelace u subškál IMP, „*impotence*“ ($r = 0,501$, $p < 0,01$) a NSM, „*absence smyslnosti u mužů*“ ($r = 0,343$, $p < 0,05$), zatímco u mužů z úplných rodin byly zjištěny statisticky významné korelace u subškály NSM, „*absence smyslnosti u mužů*“ ($r = -0,501$, $p < 0,005$) a v celkové sexuální spokojenosti muže ($r = -0,455$, $p < 0,01$).

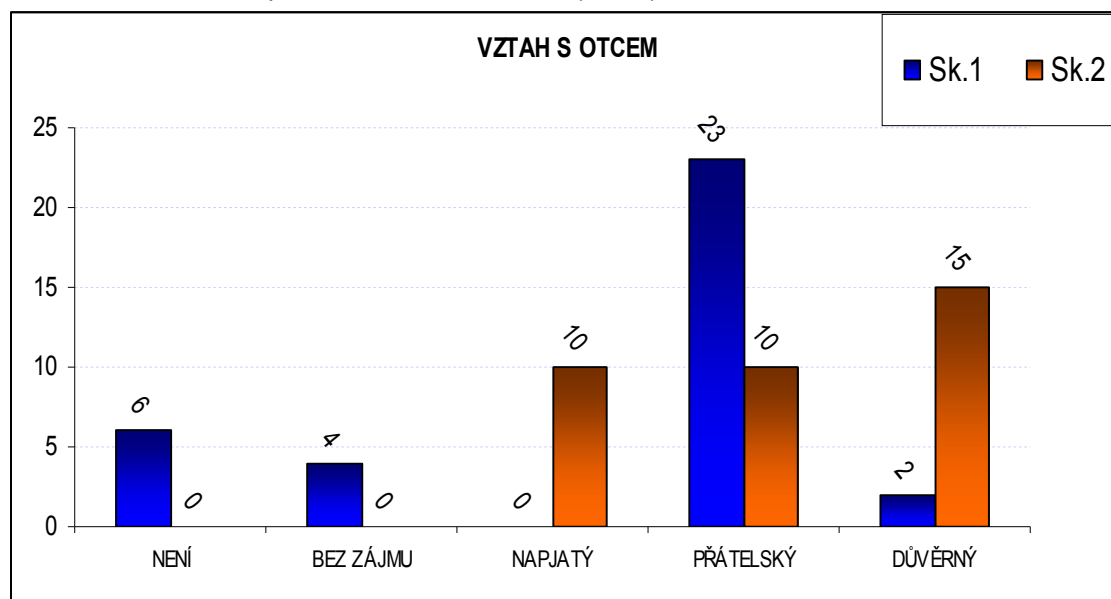
Z toho můžeme usuzovat, že u mužů z neúplných rodin se s délkou vztahu stupňují těžkosti s impotencí a pocitem smyslnosti. U mužů z rodin úplných můžeme usuzovat, že čím je vztah delší, tím se u nich zvyšuje míra sexuální spokojenosti a snižuje míra impotence.

Součástí anamnestického dotazníku byla i posuzovací škála vzájemného vztahu mezi respondentem a otcem. V té vybírali respondenti z několika různých adjektiv, která měla charakterizovat jejich vztah s otcem. Použitá adjektiva a rozložení četností udává Graf 5 a Tab. 8.

Tab. 8: Přehled četnosti jednotlivých hodnocení

n=70	NENÍ	BEZ ZÁJMU	NAPJATÝ	PŘÁTELSKÝ	DŮVĚRNÝ	AM	SD	MD
Sk.1	6	4	0	23	2	1,5714	0,9035	1
Sk.2	0	0	10	10	15	3,4285	1,5907	4

Graf 5: Hodnocení respondentů vztahu s otcem (n= 70)

Z uvedeného je možno vyčíst, že respondenti z neúplných rodin hodnotili svůj vztah s otcem převážně jako „přátelský“, zatímco respondenti z rodin úplných posuzovali svůj vztah s otcem jako „důvěrný“. Z tohoto můžeme usuzovat, že vztah mezi synem a nepřítomným otcem, který nebývá tolik frekventovaný, je spíše povrchnější, jednodušší a nevzniká v něm tolik konfliktů, aby se mohl posunout na hlubší úroveň. Vyrovnané hodnoty u mužů, kteří se svým otcem prožívají či prožívali většinu života jsou zastoupeny celkem vyrovnaně. Tedy, že jejich vztah může být hlubší a mají čas i prostor pro vzájemné interakce, které u první skupiny chybějí. Také výsledky můžeme vysvětlit jednodušeji a to, že synové a otcové z neúplných rodin k sobě mají spíše dál, než v rodinách úplných.

5. Diskuze

Výzkumná část byla zaměřena na porovnání respondentů, kteří jsou z úplných a neúplných rodin. Celá práce byla situována jako srovnávací studie. Stanovené hypotézy zněly:

- H₁: Absence otce má vliv na sexuální spokojenost muže.
- H₂: Absence otce má vliv na úzkostlivost muže.
- H₃: Sexuální úzkost muže má vliv na jeho sexuální spokojenost.

Výsledky korespondují do značné míry se stanovenými hypotézami, kromě tvrzení H₁. Neprokázání žádného vztahu mezi absencí otce a sexuální spokojeností syna může být zapříčiněno několika vlivy. Vztah s partnerkou má pravděpodobně větší účinek na sexuální spokojenost, než formování ze strany otce. Jako další proměnné můžou být označeny délka partnerského vztahu, předchozí zkušenosti v oblasti sexuální a partnerské, či frekvence kontaktu v páru.

Nalezení statistické hladiny významnosti u tvrzení H₂ a H₃ odkazuje na problematiku absence otce, uvedené v teoretické části. Úzkost syna tedy může mít souvislost s absencí otce, ale musíme vzít v potaz, že příčina může tkvět například v okolnostech rozvodového řízení, možného programování dítěte jedním z rodičů, či v idealizaci často nepřítomného otce. Stejně tak spojení mezi úzkostí v sexuální rovině, charakterizována škálou AVM a celkovou sexuální spokojeností koresponduje s tvrzením o strachu z ženského těla. Je otázkou, zda do tohoto případu nezasahuje například matčina výchova, či negativní zkušenost v intimních okamžicích života. Tyto vlivy by v dalším výzkumu měly být ošetřeny, nejlépe použitím nástroje pro lepší deskripci rodinné situace.

Do dané výzkumné problematiky zasahuje více proměnných a některé těžkosti. Variabilita výzkumného vzorku by mohla být zpřesněna pečlivým roztříděním respondentů do kategorií podle délky absence otce, či označením určitého otcovského vzoru/vzorů v blízkosti respondenta. Predikce při absenci otce je taková, že si mladý muž bude podvědomě hledat otcovský vzor ve svém okolí. Takovýto vzor, popř. více vzorů mu může suplovat vlastního otce a žádný

z negativních vlivů nemusí nastat. Jako další proměnná, v kontextu neúplných rodin, může vystupovat osoba, která může ovlivnit vztah syna a matky, možné programování syna jedním z rodičů či idealizace nikdy nepoznaného otce.

Těžkostí se ukazuje menší počet respondentů. Větší počet by zpřesnil celkové výsledky. Riziko zkreslení můžeme spatřit i ve věkovém rozložení, které není zcela vyrovnané. Jako jedna z proměnných může figurovat i partnerka, která má ve většině případů na respondenty značný vliv. Také sama osobnost muže - respondenta má vliv na chápání jak partnerského vztahu, tak otcovské figury.

Pro další srovnání v problematice sexuální spokojenosti by bylo vhodné administrovat dotazník nejenom respondentovi, ale i jeho partnerce. Vzniklý profil by korespondoval s celkovou spokojeností páru jako celku a mohl by ukázat i rozdílné aspekty pohledu na soužití s mužem z úplné a neúplné rodiny.

6. Závěr

Ve výzkumné práci byl základní předpoklad, že absence otce bude ovlivňovat sexuální spokojenost, úzkostlivost a dimenzi AVM - sexuální úzkostlivost. Při srovnávací studii byly porovnávány data od skupiny 70 respondentů, kteří byli rozděleni, dle kritéria zda je v rodině přítomný otec či nikoliv, na dvě stejnoměrné skupiny o 35 respondentech.

Ve srovnání těchto dvou skupin byla zjištěna statistická hladina významnosti vlivu mezi absencí otce a úzkostlivostí muže (H_2) a mezi sexuální úzkostlivostí a celkovou sexuální spokojeností (H_3). Naproti tomu se v predikci, že absence otce má vliv na sexuální spokojenost syna (H_1), neprokázala statistická hladina významnosti, a proto tato hypotéza nemohla být podpořena.

Rozdíl ve skupinách byl dále pozorován i při hodnocení jejich vztahu s otcem, kdy větší počet respondentů z první skupiny popisoval vztah jako přátelský a většina z druhé jako důvěrný. Dále byl zjištěn rozdíl i v některých subškálách u dotazníku GRISS v závislosti na délce partnerského vztahu respondenta. U skupiny mužů bez přítomnosti otce se s délkou vztahu zvyšovala dysfunkce u subškál „*impotence*“ a „*absence smyslnosti u mužů*“, zatímco u skupiny s přítomností otce v rodině se snižovala subškála „*absence smyslnosti u mužů*“ a zvyšovala se celková sexuální spokojenost.

IV. Shrnutí

Bakalářská práce si vzala za cíl prozkoumat vliv absence otce na muže v několika dimenzích. Teoretická část je zaměřena na základní deskripci rodiny, výchovy, rozvodového řízení a aktuálních fenoménů, jako svěřování dítěte do péče matky či podceňování figury otce ve výchově, které ve společnosti přetrvávají. Popisuje proces vzniku mužské identity, její obecnou definici a poukazuje na některé společenské vlivy, které ji ovlivňují. Zkoumá zrození intimity u muže a její propojení s vlivem otce.

Dále zmiňuje interakce v partnerském soužití v kontextu možné úzkostlivosti jedince, jak v oblasti intimity tak v komunikaci s protějškem, a v kontextu sexuální spokojenosti (tedy spokojenosti v intimní tělesné oblasti). V posledku dává zmíněné kapitoly do souvislosti s vlivem otcovského vzoru. U tohoto propojení jsou rozebírány jak jeho pozitivní vlivy, např. na tvorbu identity v dětství či pomoc ku snazšímu odpoutání se od matky, tak i vlivy negativní, jako je otcovský komplex či paradox.

Výzkumná část práce byla zaměřena na zjištění rozdílů mezi dvěma skupinami, přičemž první zahrnovala respondenty z rodin neúplných, kde otec chyběl, a druhá z rodin úplných. Hlavním cílem výzkumu bylo nalezení statistické hladiny významnosti mezi vlivem absencí otce a sexuální spokojeností, úzkostlivostí a sexuální úzkostí.

V prvním případě nebyl nalezen žádný vztah, a proto nemohlo být podpořeno tvrzení o vlivu chybějícího otce na celkovou sexuální spokojenost. Nález byl učiněn až při druhé a třetí hypotéze, kde bylo prokázáno, že stálý otcovský vzor může ovlivňovat vznik úzkostlivosti a syna. Také byla nalezena statistická hladina významnosti mezi sexuální spokojeností a úzkostí v sexuální rovině, což přímo podporuje teoretické východiska o strachu muže z ženského těla. Doplňkově byly zjištěny některé vztahy, jako subjektivní hodnocení vazby mezi otcem a synem či odchylky v jednotlivých subškálách v dotazníku GRISS, které z části navazují na již proběhlé výzkumy.

Kvantitativní výzkum na uvedené téma u nás nebyl nikdy proveden. Bakalářská práce by mohla podpořit otce v diskuzi o otcovské výchově. Autor podporuje tuto snahu, přesvědčit společnost o důležitosti otcovské výchovy a otcovského vzoru. Zároveň si je i vědom toho, že nic není černobílé.

V. Použitá literatura

- Bačová, V. (1997). *Identita v sociálnej psychológii*. In Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.), *Sociální psychologie* (211-261). Praha: Nakladatelství - ISV.
- Bačová, V., & Matejovská, I. (2003). Maskulinita ako sociálna norma u adolescentných chlapcov a dievčat. *Československá psychologie* 47, 19-30.
- Badinterová, E. (2005). *XY. O mužské identitě*. Praha: Paseka.
- Bly, R. (1999). *Železný Jan*. Praha: Argo.
- Corneau, G. (2004). *Anatomie lásky*. Praha: Portál.
- Corneau, G. (2012). *Chybějící otec, chybující syn*. Praha: Portál.
- Černá, P. (2001). *Rozvod, otcové a děti*. Praha: Eurolex Bohemia.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hastrmanová, Š. (2007). Sexuální život v České republice. In Dubová, R. (Ed.), *Souvislosti proměn pracovního trhu a soukromého, rodinného a partnerského života* (131-144). Sociologický ústav AV ČR [online], [cit. 2012-03-22]. Dostupný z WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/254_SS_07_03.pdf>.
- Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada.
- Kast, V. (2004). *Otcové–dcery, matky–synové*. Praha: Portál.
- Langmeier, J., & Matějček, Z. (1963). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství.
- Matějček, Z. (1994). *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál.
- Riemann, F. (2007). *Základní formy strachu*. Praha: Portál.
- Röhr, H., P. (2012). *Cesty z úzkosti a deprese*. Praha: Portál.
- Rohr, R., & Martoz, J. (2002). *Cesta divokého muže*. Brno: Cesta.
- Ruisel, I., et al. (1980). *Dotazník na meranie úzkosti a úzkostlivosti*. Příručka. Bratislava: Psychodiagnostiké a didaktické testy, n.p.
- Rust, J., & Golomboková, S. (1999). *Dotazník sexuální spokojenosti GRISS*. Příručka. Bratislava: Psychodiagnostika a.s.
- Řezáč, J. (1998). *Sociální psychologie*. Brno: Paido.
- Schneiberg, F. (2012). *Je zájem a prospěch dítěte ještě stále hlavním hlediskem při zprostředkování náhradní rodinné péče?*. E-psychologie [online],

6 (3), 12-16, [cit. 2012-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/schneiberg.pdf>>.

Šulová, L. (2004). *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum.

Trapková, L., & Chvála, V. (2009). *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál.

Uhláriková, J. (2010). *Analýza životnej spokojnosti adolescentov v kontexte rodiny a rodinného prostredia*. E-psychologie [online], 4 (4), 10-18, [cit. 2012-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/uhlarikova.pdf>>.

Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie II. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.

Vymětal, J. (2004). *Úzkost a strach u dětí*. Praha: Portál.

Výrost, J., & Slaměník, I. (1998). *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha: Portál.

Wilde, A., & Diekman, A. B. (2005). *Cross-Cultural Similarities and Differences in Dynamic Stereotypes: A Comparison Between Germany and the United States*. *Psychology of Women Quarterly* 29, 188-196.

Yablonsky, L. (1995). *Otcové & synové*. Praha: Portál.

Zoja, L. (2005). *Soumrak otců*. Praha: Prostor.